

**Crna Gora
Zavod za školstvo**

MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE

ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

Katalog znanja - predmetni program

**SLUŽBENI JEZIK KAO NEMATERNJI
I, II, III i IV razred srednje stručne škole**

Podgorica 2009.

Katalog znanja – predmetni program

SLUŽBENI JEZIK KAO NEMATERNJI
I, II, III i IV razred srednje stručne škole

Botuesi: Zavod za školstvo
Redaktori: dr Dragan Bogojević
Lektor: Dimitrov Popović i Jasmina Radunović
Përgatitja teknike: Nataša Perić
Štypi: "IVPE" Cetinje
Tirazhi: 100
Podgoricë, 2009.

Në bazë të nenit 35, dispozita 1, alineja 1, të Ligjit të përgjithshëm të arsimit dhe edukimit („Fleta zyrtare e RMZ“, nr.64/02, 31/05 dhe 49/07), Këshilli për arsim të përgjithshëm, në mbledhjen e 47-të të mbajtur më 25 qershor të vitit 2008, ka aprovuar katalogun e njohurive për **GJUHË SHQIPE DHE LETËRSI** me fondin 3 orë në javë për klasën e I, II, III dhe IV të shkollave të mesme profesionale, **GJUHË ZYRTARE JOAMTARE** me fondin 2 orë në javë për klasën I, II, III dhe IV, kurse në mbledhjen e dytë të Këshillit të arsimit të përgjithshëm të mbajtur më 15. qershor të vitit 2009 ka aprovuar katalogun e njohurive për **GJUHË SHQIPE DHE LETËRSI** – lëndë zgjedhore me fondin prej 2 orëve në javë si lëndë zgjedhëse për klasën e III e IV të shkollave të mesme profesionale.

1. NAZIV NASTAVNOG PREDMETA SLUŽBENI JEZIK KAO NEMATERNJI

NAZIV PREDMETNOG PROGRAMA SLUŽBENI JEZIK KAO NEMATERNJI

2. ODREĐENJE PREDMETNOG PROGRAMA

a) Položaj, priroda i namjena predmetnog programa

Službeni jezik kao nematarnji je obavezni četvorogodišnji nastavni predmet u srednjoj stručnoj školi.

Predmet se sastoji iz tri podjednako važne discipline: nastave jezika, nastave književnosti i kulture usmenog i pismenog izražavanja.

Jezik je važna oblast za proučavanje »zbog jedinstvenosti svoje uloge da zagospodari svom širinom ljudske misli i djelovanja« (D. Krstal). Jezik je oruđe za razmišljanje i samoiskazivanje, prenošenje znanja i formiranje društvenih odnosa, za stvaranje slike svijeta, razmjenu kulturnih dostignuća i razvoj ličnosti uopšte.

Kroz nastavu službenog jezika kao nematarnjeg učenik/ca se razvija kao samostalna, slobodna, kreativna i kulturna ličnost.

Učenik/ca se osposobljava za jasno, razumljivo, pravilno i funkcionalno **usmeno i pisano sporazumijevanje** u različitim okolnostima. Učenik/ca ovladava tehnikama čitanja i pisanja, kao i vještinama potrebnim u informatičkom vremenu.

Kroz **nastavu književnosti** učenik/ca razvija svoj emocionalni život, estetska osjećanja i sliku svijeta, saznaje o sebi i drugim ljudima, o njihovim iskustvima i imaginaciji.

Učenik/ca se osposobljava da jezik i književnost razumijeva kao sistem znanja i da koristi različite izvore.

b) Broj časova po godinama obrazovanja i oblicima nastave

Službeni jezik kao nematarnji se kroz sva četiri razreda stručne škole izučava po 70 časova godišnje (četvrti razred 64 časova), podijeljeno u 35 radnih nedjelja (32 radne nedjelje za IV razred). Jeziku je namijenjeno 60% časova i 40% književnosti. Kada je riječ o oblicima nastave, časovi se nikada kruto ne dijele na teorijsku i praktičnu nastavu jer se teorija i vježbanje zapravo prepliću na svim časovima.

U okviru programa, za svaku godinu planira se izborna nastava do 10% od ukupnog broja predviđenih časova.

Izbornost se takođe tiče opsega gradiva, pa se, na primjer, nastavnik/ca može opredijeliti da operativni cilj savlada radeći veći ili manji broj djela, ili da čak uvede novo, kritički procijenjeno djelo, ali tako da zadovolji predviđene standarde znanja.

3. OPŠTI CILJEVI PREDMETA

Učenici/e razvijaju vještinu izražavanja i sporazumijevanja službenim kao nematernjim jezikom, birajući formu prikladnu situaciji. Stiču sposobnost da izraze i obrazlože svoje mišljenje, da slušaju, pitaju i odgovore na ono što drugi pitaju, kao i da razumiju značenja neverbalnih poruka.

Vještinu izražavanja i sporazumijevanja učenici/e stiču na primjerima različitih tekstova koje slušaju, čitaju (gledaju) i zapisuju. Uz nastavnikovo/ničino rukovođenje uče se da ih razumiju, razlažu, analiziraju i kritički vrednuju. Nakon toga učenici/e su u stanju da sami/e sastavljaju slične tekstove, razumljive i jezički ispravne.

Razvijajući vještine komunikacije, učenik/ca se socijalizuje, postaje svjestan/na mogućnosti da utiče na svoju sredinu i da učestvuje u društvenom životu. Time nastava jezika i književnosti direktno utiče i na formiranje građanske svijesti učenika/ca.

Kroz nastavu književnosti učenici/e se razvijaju u slobodne, kreativne i kulturne ličnosti, kritičkog uma i oplemenjenog jezika. Nastava književnosti osobito utiče na razvoj moralnih osjećanja, na bogatstvo misli i osjećanja, na uočavanje njihovih nijansi i bogatstva. Učenikov/čin mentalni život se usložnjava i oplemenjuje mogućnošću imenovanja, objašnjavanja i vrednovanja veoma složenih pojava.

Budući da naše doba sve više prestaje da bude »Gutenbergova galaksija«, u nastavi se, prema mogućnostima, koriste sve vrste video zapisa i elektronske komunikacije, sa namjerom da se i na njihovim primjerima i povodom njih vježba umijeće govorenja i pisanja.

Kroz nastavu književnosti ojačava se samosvijest učenika/ca, njegov/njen nacionalni i evropski kulturni identitet i svijest o civilizacijskom zajedništvu sa drugima.

Učenici/e razvijaju strategije samostalnog rada čime se osposobljavaju za permanentno učenje. Podstiču se da učestvuju u svim oblicima vannastvanih aktivnosti i takmičenja, da saradjuju u novinama i časopisima, radijskim i televizijskim kućama.

Talentovani/e učenici/e se podstiču da sami/e stvaraju književno-umjetničke tekstove.

Učenici/e shvataju osobenost službenog kao nematernjeg jezika, činjenicu da njime govori više različitih nacija, zbog čega se taj

jezik različito imenuje, ali jednako obilježava lični, nacionalni i državni identitet svake nacije.

Učenici/e se vaspitavaju u pravcu jezičke tolerancije, uvažavanja drugih jezika i jezika manjina u svojoj sredini.

Učenici/e se osposobljavaju da koriste i tehničko informatičku pomoć prilikom prikupljanja, organizovanja i saopštavanja informacija. Učenik/ca razumije moć medija i stiče kritički odnos prema njima.

4. SADRŽAJI I OPERATIVNI CILJEVI PREDMETA

Osnovni cilj nastave matrenjeg jezika i književnosti je razvijanje četiri sporazumijevajuće aktivnosti:

- **slušanja** (razumijevanja onoga što se sluša)
- **govora** (jasan, razumljiv i pravilan)
- **čitanja** (razumijevanja onog što se čita)
- **pisanja** (shodno gramatičkoj i pravopisnoj normi, a u okviru različitih funkcionalnih stilova)

Novi nastavni programi treba da smanje opterećenost i zamor učenika/ca. To se postiže većom povezanošću disciplinarnih znanja i, shodno tome, manjim utroškom vremena koje se provodi u radu.

Težište obrazovnog programa pomjera se ka ciljevima i krajnjim rezultatima obrazovanja.

To podrazumijeva kvalitet, primjenjivost i trajnost stečenih znanja.

Učenici/e iz škole moraju izaći osposobljeni/e za valjanu komunikaciju na službenom kao nematernjem jeziku i sa odgovarajućom funkcionalnom pismenošću.

Operativni ciljevi proizilaze iz opštih ciljeva; usmjereni su na **učenika/cu**. Pokazuju šta učenik/ca treba da nauči, sazna, postigne, može da uradi. Objedinjuju sadržajne (pojmovi, principi, zakonitosti) i procesne ciljeve (razne kognitivne i komunikacijske sposobnosti i kompetencije) i **služe kao osnova za definisanje standarda znanja**.

Predložene *aktivnosti* proizilaze iz postavljenih ciljeva i upućuju na procese i radnje putem kojih učenik/ca ostvaruje cilj. Predstavljaju **smjernice**, nipošto striktna uputstva, za **nastavnike/ce**. Kolona - *pojmovi i sadržaji* - predstavlja **otvoren** izbor za realizaciju predviđenih ciljeva i aktivnosti. U skladu sa mogućnostima i zahtjevima učenika/ca, nastavnik/ca je slobodan/na da kolonu dopuni ili skрати u obimu koji neće ugrožavati mogućnost sticanja kompetencija prema postavljenim standardima znanja.

Kolona – *korelacije* - predstavlja uputstva i preporuke za ostvarivanje **funkcionalne saradnje** iz predmetnih oblasti u kojima je moguće napraviti logičku vezu i preplitanje od koristi za savlađivanje nastavnih jedinica. Nastavnicima/ama je ostavljena mogućnost da i sami/e upisuju ostvareni stepen povezanosti sa ostalim predmetima i nastavnim sadržajima za koje smatraju da im mogu biti od važnosti u sprovođenju nastavne prakse iz maternjeg jezika i književnosti.

I razred**Teme: Uvod u književno djelo i književno-teorijski pojmovi****Književna istorija: antika, srednji vijek, narodna književnost, renesansa**

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
1.1. Učenik/ca treba da: <ul style="list-style-type: none"> - zna šta je književnost - razumije značaj proučavanja književnosti - zna da navede problemska područja i nauke koje se bave književnim djelom 	1.1. Učenici/e: <ul style="list-style-type: none"> - slušaju snimke teksta književnog djela, muzičkog djela, gledaju likovno/vajarsko/arhitektonsko djelo, balet, pozorišnu predstavu, - čitaju/slušaju odlomke iz pripovijetke - bilježe svoje asocijacije na osnovu književnog teksta - izlažu sadržaj pripovijetke i likova 	1.1. - Književnost, beletristika, literatura, poezija - I. Andrić: »Aska i vuk«	1.1. Likovna i Muzička umjetnost Pozorište i film Mediji Gradansko vaspitanje
1.2. <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje književne rodove 	1.2. <ul style="list-style-type: none"> - pišu kratak esej - intepretaciju (200 riječi) vezan za likove i njihove moralne dileme 	1.2. - Književni rod - lirika, epika i drama	1.2. Istorija Gradansko vaspitanje
1.3. <ul style="list-style-type: none"> - sam dođe do određenja lirsko-epske vrste 	1.3. <ul style="list-style-type: none"> - svrstavaju poznata djela u književne rodove 	1.3. - Lirsko epske vrste: balada, romansa, poema » <i>Hasanaginica</i> « (narodna balada)	1.3. Istorija
1.4. <ul style="list-style-type: none"> - nabroji dramske vrste 	1.4. <ul style="list-style-type: none"> - izlažu lirski i epski plan balade - razgovaraju o predstavama koje su imali prilike da gledaju i klasifikuju ih prema osnovnoj podjeli dramskih tekstova 	1.4. - Drama: tragedija, komedija, drama u užem smislu - J.Sterija Popović: » <i>Pokondirena tikva</i> «	

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>2.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna mjesta u Crnoj Gori koja su značajna ili se pominju u književnim djelima iz srednjeg vijeka 	<p>2.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju tekst djela, uočavaju osobnosti stila i tematike 	<p>2.1. Srednjovjekovna književnost</p> <ul style="list-style-type: none"> - srednjovjekovna književnost u Crnoj Gori »Ljetopis popa Dukljanina« (Vladimir i Kosara) 	<p>2.1.</p> <p>Istorija(srednji vijek)</p>
<p>2.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna podjelu, vrste i osobine narodne književnosti 	<p>2.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju tekstove narodnih pjesama 	<p>2.2. Narodna književnost</p> <ul style="list-style-type: none"> - podjela - odlomak iz spjeva Avda Mehedovića: »Ženidba Smailagić Meha« 	<p>2.2.</p> <p>Istorija</p> <p>Muzička umjetnost (gusle i guslarske pjesme)</p> <p>Građansko vaspitanje</p>
<p>23.</p> <ul style="list-style-type: none"> - načini paralelu između antičke i srednjovjekovne i renesanse književnosti - zna posebnosti renesanse u Crnoj Gori 		<p>2.3. Humanizam i renesansa</p> <ul style="list-style-type: none"> - informativno -humanizam i renesansa u Crnoj Gori (štamparije Crnojevića na kraju XV vijeka; Đurđe Crnojević, Makarije) 	

I razred – obavezni sadržaji

Tema: NASTAVA JEZIKA – 1. Opšti pojmovi o jeziku 2. Narječja i dijalekti 3. Jezičko raslojavanje 4. Fonetika i fonologija 5. Morfonologija 6. Kultura izražavanja 7. Pravopis

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - je u stanju da objasni šta je jezik, njegov značaj za komunikaciju, njegovu moć u odnosu na druge načine sporazumijevanja, funkcije <p>1.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna kako se normira jedan jezik, šta je norma, a šta standardizacija <p>2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje narječja i dijalekte, prepoznaje nestandardne jezičke varijetete i otklanja ih u govoru i pisanju 	<p>Učenici/e:</p> <p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - objašnjavaju jezik kao psihološku, biološku i sociološku pojavu - na izabranu temu ili pojam pokušavaju da gestikulacijom i mimikom objasne, tj. prikažu istu, a onda porede sa pisanim ili izgovorenim tekstom - porede sa drugim načinima sporazumijevanja <p>1.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju, pamte, komentarišu - normiraju nenormirane (dijalektom pisane) tekstove - demonstriraju upotrebu - pronalaze zadate odrednice u rječnicima i pravopisu <p>2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pronalaze tekstove ili im se sugerišu tekstovi sa dijalekatskim izrazima, čitaju, komentarišu, normiraju, uočavaju razlike 	<p>1.</p> <p>Opšti pojmovi o službenom jeziku</p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikacija - funkcije jezika <p>1.1.</p> <p>Standardizacija i norma</p> <ul style="list-style-type: none"> - standardni i nestandardni izrazi (dijalekatske riječi, žargoni) <p>2.</p> <p>Narječja, dijalekti</p>	<p>1.</p> <p>Drugi sistem znakova, signalizacija, informatički jezici, matematika, hemija i druge nauke</p> <p>2.</p> <p>Geografija</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>3.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna da objasni jezičko raslojavanje i da ga prepozna - razumije značenje termina <i>idiolet, sociolekt, dijalekt...</i> i razlikuje ih - zna da nabroji funkcionalne stilove i da ih prepozna 	<p>3.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pišu po diktatu, kontrolišu - uočavaju karakteristike funkcionalnih stilova, prepoznaju ih, pišu kraće tekstove različitim funkcionalnim stilovima - upotrebljavaju sleng, a zatim normiraju - komentarišu stilske razlike, informisanost, razumljivost, izražajnost 	<p>3.</p> <p>Jezičko raslojavanje</p> <p>3.1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Individualno, teritorijalno, socijalno, funkcionalno - termini: idiolet, sociolekt, dijalekt 	<p>3.1.</p> <p>Strani jezici</p>
<p>4.</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznaje glasovni sistem i njegovu podjelu 	<p>4.</p> <ul style="list-style-type: none"> - raspoređuju glasove po svojim osobinama, uočavaju one glasove koji su od važnosti za glasovne promjene 	<p>4.</p> <p>Fonetika i fonologija</p> <ul style="list-style-type: none"> - glasovni sistem 	<p>4.</p> <p>Mediji</p>
<p>4.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - je sposoban/na da pravilno govori i akcentuje; poznaje akcenatski sistem 	<p>4.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - vježbaju, slušaju tekst, prepoznaju akcente, izgovaraju, akcentuju, ispravljaju 		

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>5.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznaje riječi <p>6.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ovladava tehnikom pisanja sastava <p>6.1.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - je sposoban/na za aktivno slušanje i pisanje <p>6.1.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - je sposoban/na da napiše različite forme potrebne u svakodnevnoj komunikaciji 	<p>5.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - u tekstovim zapažuju riječi iz morfologije <p>6.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pišu pismene zadatke - prepoznaju i vježbaju principe komponovanja na primjerima dobrih i loših pismenih sastava <p>6.1.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pišu molbe, žalbe, zahvalnice, pisma, čestitke, oglase itd. 	<p>5.</p> <p>Morfofonologija</p> <p>6.</p> <p>Kultura izražavanja i pisanja</p> <p>6.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tehnika pisanja sastava - principi komponovanja pismenog sastava <p>6.1.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Molba - žalba - zahvalnica - pismo - čestitka - oglas 	<p>5</p> <p>Muzička umjetnost</p> <p>Strani jezici – maternji jezik</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>6.2.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - razvija sposobnost govorenja o odslušanom ili odgledanom - zna da izražajno govori - zna da ispriča događaj <p>6.2.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepoznaje funkcionalne stilove (osobine razgovornog stila) - zna samostalno da komentariše funkcionalne stilove <p>7.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna da koristi pravopisne priručnike - pravilno upotrebljava veliko slovo u pisanju - zna da piše skraćnice - zna da pravilno piše ijekavicu 	<p>6.2.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - samostalno biraju tekstove i komentarišu: navode temu, način izlaganja, ideje, namjenu... - razgovaraju o razgovoru <p>7.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstriraju služenje priručnikom - pišu po diktatu i kontrolišu, ispravljaju tekstove sa greškama, popunjavaju testove - prepisuju kraći tekst ekavskog izgovora ijekavicom 	<p>6.2.</p> <p>Kultura usmenog izražavanja</p> <p>6.2.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tempo, intonacija <p>7.</p> <p>Pravopis</p> <p>7.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pisanje velikog slova, pisanje skraćnica, pisanje ijekavice 	

II razred**Teme: Barok, klasicizam i prosvjetiteljstvo, romantizam, realizam, razvoj žanrova u okviru ovih pravaca**

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
1.1. Učenik/ca treba da: - zna da se stilovi po pravilu prepliću i nikada se ne javljaju sa izolovanim odlikama	1.1. Učenici/e: - slušaju i čitaju književne tekstove	1.1. Barok, klasicizam, prosvjetiteljstvo (informativno) - Petar I: » <i>Poslanice</i> « 2. Romantizam (informativno)	1.1. Istorija Likovna i Muzička umjetnost
2.1. - zna osobenosti romantizma kao književnog pravca i stilske formacije	2.1. - slušaju i čitaju književne tekstove	2.1. - P.P.Njegoš: » <i>Gorski vijenac</i> « (odlomek)	2.1. Muzička umjetnost Istorija Likovna umjetnost
2.2. - razlikuje lirsko, epsko i dramsko	2.2. - čitaju, slušaju, kazuju stihove	2.2. - B.Radičević: » <i>Kad mladijah umreti</i> «	Istorija Građansko vaspitanje
2.3. - samostalno načini analizu pjesme	2.3. - izražajno kazuju stihove - tiho čitaju i grupno rade	2.3. - S.M.Ljubiša: » <i>Kanjoš Macedonović</i> « (odlomek)	Muzička umjetnost (refren, muzička tema) Istorija
2.4. - zna da objasni transformaciju legende u priču - zna razliku između humora i komike	2.4. - raščlanjuju pripovijetku		Istorija

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
3.1. - razlikuje stilsku transformaciju u odnosu na romantizam	3.1. - slušaju, bilježe, pamte - vode dnevnik čitanja	3. Realizam (informativno) 3.1. - R. Domanović: » <i>Vođa</i> «	3.1. Istorija
3.2. - razumije cjelinu pročitano djela i da izdvoji tražene manje smislaone cjeline - analizira prostor, vrijeme, likove, zbivanja - objasni odnos priča u romanu (Rastinjak – Gorio) - zna da odredi tip i odlike naratora	3.2. - čitaju i dramatizuju tekst prema ulogama - gledaju pozorišnu predstavu - govore o društvenoj patologiji u manjim gupama istražuju oblike komike	3.2. - L. Lazarević: » <i>Sve će to narod pozlatiti</i> « (odlomak)	3.2. Istorija - paralele sa savremenim problemima (društva u tranziciji)
3.3. - zna da objasni dramu kritičkog realizma	3.3. - čitaju odlomke teksta i objašnjavaju alegoriju i satiru	- Ć. Sijarić: » <i>Bunar</i> « (odlomak)	3.3. Istorija (XIX vijek) - kapitalizam sa feudalnim svojstvima
3.4. - objasni načela uspjele priče	3.4. - čitaju odlomke i objašnjavaju personifikovani pejzaž i psihološka stanja junaka		3.4. Istorija
3.5. - objasni postupak psihol. realizma	3.5. - izdvajaju dijalekatske riječi - traže ih u Rječniku		3.5. Psihologija Istorija

II razred – obavezni sadržaji**Tema: NASTAVA JEZIKA – 1. Podjela jezika 2. Morfologija 3. Kultura izražavanja 4. Pravopis**

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <p>1. zna podjelu jezika</p> <p>2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna šta je morfologija - zna da klasifikuje i prepozna vrstu riječi - zna da riješi jezičku nedoumicu vezanu za određene oblike vrsta riječi <p>2.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna da pravilno deklinira imenice <p>2.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna glagolska vremena i načine - pravilno mijenja glagole - umije pravilno da piše glagolske oblike <p>2.3.</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepoznaje pridjeve - umije da ih komparira 	<p>Učenici/e:</p> <p>2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pronalaze i zapisuju riječi iz odabranih tekstova raznih funkcija i stilova, klasifikuju vrste riječi <p>2.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepisuju imenice, klasifikuju ih po vrstama, dekliniraju ih, ispravljaju pogrešno napisane imenice ili njihovu pogrešnu deklinaciju - povezuju sa pravopisom <p>2.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepoznaju glagole u tekstu - uočavaju glagolsko vrijeme ili načine - vježbaju konjugaciju <p>2.3.</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepoznaju pridjeve u tekstu - umiju da ih kompariraju i pravilno pišu pojedine oblike (komparativ i superlativ) - uočavaju pogrešno napisane oblike 	<p>1.</p> <p>Podjela jezika</p> <p>2.</p> <p>Morfologija</p> <p>2.1.</p> <p>Imenice</p> <ul style="list-style-type: none"> - vrste imenica - deklinacija <p>2.2.</p> <p>Glagoli</p> <ul style="list-style-type: none"> - glagolska vremena i načini - konjugacija <p>2.3.</p> <p>Pridjevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - komparacija 	<p>2.</p> <p>Strani jezici i maternji jezik</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
2.4. - prepozna zamjenicu i odredi vrstu (naročito enklitičke oblike) - zna da ih pravilno mijenja i piše	2.4. - prepoznaju zamjenice u tekstu - uočavaju pogrešno napisane (izgovorene) oblike zamjenica - dekliniraju pojedine oblike zamjenica	2.4. Zamjenice - vrste	
2.5. - zna vrste brojeva - zna pravilno da ih mijenja	2.5. - pronalaze brojeve u tekstu određuju vrstu - mijenjaju ih po padežima - vježbaju pravilno pisanje - ispravljaju tekstove sa greškama - povezuju sa pravopisom (spojeno i odvojeno pisanje riječi, interpunkcija)	2.5. Brojevi - podjela - pravilno pisanje	
2.6. - zna šta je prilog, njegovo značenje - zna da ga prepozna u tekstu	2.6. - pronalaze priloge u tekstu, određuju osobine i funkcije	2.6. Prilozi	
2.7. - zna koje su nepromjenljive vrste riječi	2.7. - pronalaze nepromjenljive vrste riječi u tekstu, klasifikuju ih	2.7. Nepromjenljive vrste riječi: - predlozi - veznici - riječce - uzvici	

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>3.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - odredjeni tekst izlaže različitim funkcionalnim stilovima - razlikuje pisane tekstove različitog tipa (sadržine, stila) <p>3.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije pročitano i govori o pročitanom (ili odslušanom ili odgledanom) - je sposoban/na da usmeno izvijesti o nekom događaju ili pojavi <p>4.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pravilno piše riječi (rastavljeno i sastavljeno) - pravilno rastavlja riječi na kraju reda - zna da upotrijebi gdje je potrebno interpunkcijske i pravopisne znake 	<p>3.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pronalaze tekstove, procjenjuju, razgovaraju, pišu slične po uzoru <p>3.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - izražajno govore pjesmu, kraći prozni odlomak ili monolog - prepričavaju (pričaju) događaj (hronološki, retrospektivno) - razgovarju o temama iz raznih oblasti (sport, moda, muzika...) interesantnim i aktuelnim za generaciju <p>4.</p> <ul style="list-style-type: none"> - rade pravopisne vježbe i ispravljaju pravopisne greške u tekstu - popunjavaju testove - povezuju sa gramatičkim jedinicama (morfologijom) 	<p>3.</p> <p>Kultura izražavanja</p> <p>3.1.</p> <p>Pismeno izražavanje</p> <p>3.2.</p> <p>Usmeno izražavanje</p> <ul style="list-style-type: none"> - rasprava - izvještaj <p>4.</p> <p>Pravopis</p> <ul style="list-style-type: none"> - rastavljeno i sastavljeno pisanje riječi, podjela riječi na kraju reda 	

III razred

Tema: Nastava književnosti: 1. Književnost moderne 2. Moderna u južnoslovenskim književnostima s početka XX vijeka 3. Književnost između dva rata 4. Književnost NOB-a

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <p>1 Zna osnovne karakteristike moderne književnosti</p> <p>2.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - objasni osobnosti i »zaostajanje« srpske, crnogorske, bošnjačke i hrvatske moderne u odnosu na evropsku književnost moderne <p>2.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - uočava i govori o mogućnostima korišćenja folkloru u knj. djelu - jezičko stilska rješenja posmatra u funkciji osvjetljavanja psihologije likova <p>3.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - objasni i ukaže na moderni pjesnički postupak - ima razvijene asocijativne sposobnosti - povodom djela govori o različitim problemima - se kritički odnosi prema svim oblicima isključivosti - obrazloži strukturu priče, način postizanja socijalne poruke - govori o nadnacionalnom i humanom u književnom djelu <p>4. zna osnovne osobine i glavne predstavnike književnosti NOB-a</p>	<p>Učenici/e:</p> <p>2.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - izražajno kazuju stihove - bilježe asocijacije o pjesmi, muzičkom djelu, slici <p>2.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - komentarišu svoja zapažanja <p>3.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - izražajno čitaju, slušaju pjesmu - traže muzičke i likovne podloge - u paru rade zadatak: <i>Andrićeve misli o svijetu i čovjeku</i> (po izboru učenika/ca) - gledaju film o Ivu Andriću - raspravljaju na času - slušaju, čitaju, izražajno kazuju tekst pjesme - pronalaze u Rječniku književnih termina odrednicu "sorealizam" - izdvajaju suštinu pročitanog - čitaju, izražajno kazuju - raspravljaju o izdvojenim moralnim problemima koje djelo donosi 	<p>1. Književnost moderne</p> <p>2.1. Moderna u južnoslovenskim književnostima</p> <ul style="list-style-type: none"> - M.Rakić: »<i>Iskrema pesma</i>« - A.G. Matoš: »<i>Utjeha kose</i>« - Musa Čazim Čatić: »<i>Zaboravljeni otoci</i>« <p>2.2. Lirski realizam:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P.Kočić: »<i>Mračajski proto</i>« <p>3. Književnost između dva rata</p> <ul style="list-style-type: none"> - I. Andrić: »<i>Prokleta avlija</i>« (odlomak) - R. Ratković: »<i>Ponoć mene</i>« - N. Lopičić: »<i>Lelek</i>« - socijalna književnost <p>4. Književnost NOB-a</p> <ul style="list-style-type: none"> - osnovne odlike - M. Banjević: »<i>Sutjeska</i>« 	<p>2.1. Istorija (evropeizacija na našim prostorima)</p> <p>2.2. Istorija</p> <p>3.1. Istorija (I svjetski rat, izgubljeni naraštaj)</p> <p>Istorija (turska i austrijska vremena u Bosni)</p> <p>Istorija (Drugi svjetski rat; istorija NOB u Crnoj Gori)</p>

III razred – obavezni sadržaji**Tema: NASTAVA JEZIKA- 1. Tvorba riječi 2. Leksikologija 3. Sintaksa 4. Kultura izražavanja 5. Pravopis**

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna da objasni tvorbu riječi - zna da obrazloži na primjeru - pravilno piše složenice i polusloženice <p>2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - umije da prepozna sinonim, homonim i antonim - zna da ih upotrijebi - zna šta je polisemija, navede primjer i objasni - razvija jezički senzibilitet, kulturu pismenosti - zna da nabroji najpoznatije rječnike i prepozna vrstu rječnika - poznaje značenje termina arhaizam, tuđice, internacionalizmi, neologizam, žargonizam, vulgarizam, dijalektizam - zna da vrednuje tip i karakter teksta na osnovu leksema - zna šta su termini, a šta frazeme - je sposoban/na da koristi terminološke i frazeološke rječnike - zna da prepozna određeni broj riječi stranog porijekla i nađe odgovarajuće u maternjem 	<p>Učenici/e:</p> <p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - na datim primjerima objašnjavaju tvorbu - daju primjere (po analogiji) - vježbaju pravilno pisanje, ispravljaju greške (samokorekcija) <p>2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - prave rječnike sinonima, antonima, koriste biblioteku, pretražuju po rječnicima - prestilizuju tekst koristeći sinonime - traže i objašnjavaju značenja riječi približnih oblika tipa: lažan/ lažljiv, strašan/ strašljiv, interes/ interesovanje itd. - prepoznaju vrstu leksema u tekstu - otkrivaju porijeklo tuđica i traže odgovarajuću iz maternjeg - razgovaraju o stilskoj vrijednosti tekstova - prepoznaju nauku ili oblast ljudske djelatnosti na osnovu leksema (termina), navode druge primjere - istražuju i zapisuju frazeološke jedinice iz svakodnevnog života i objašnjavaju ih - pišu tekstove koristeći fraze 	<p>1.</p> <p>Tvorba riječi</p> <ul style="list-style-type: none"> - sufiksi, prefiksi, infiksi <p>2.</p> <p>Leksikologija</p> <ul style="list-style-type: none"> - leksikografija - sinonimi, antonimi, homonimi - polisemija <p>riječi po porijeklu i riječi prema upotrebi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - arhaizmi, - tuđice (internacionalizmi), - neologizmi, - žargonozmi, - vulgarizmi, - dijalektizmi - terminologija - frazeologija 	<p>1.</p> <p>Strani jezici, maternji jezik (leksičko bogatstvo u pojedinim stranim jezicima)</p> <p>Psihologija (način i karakteristike govora kao obilježja ličnosti)</p> <p>Strani jezici, maternji jezik prirodne nauke (termini)</p> <p>Prirodne i društvene nauke</p> <p>2.</p> <p>Latinski jezik i ostali klasični jezici sintaksa latinskog i živih jezika koji se izučavaju</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>3.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna šta su sintagme i može ih prepoznati - poznaje osnovne konstrukcije predikatske rečenice, proste, složene 	<p>3.</p> <ul style="list-style-type: none"> - izdvajaju sintagme i prepoznaju vrstu - spajaju sintagme u rečenice - izdvajaju rečenične članove 	<p>3.</p> <p>Sintaksa</p> <ul style="list-style-type: none"> - riječi - vrste sintagmi (imeničke, pridjevske, glagolske, priloške) proste i složene rečenice <p>4.</p> <p>Kultura izražavanja</p>	<p>3.</p> <p>Građansko vaspitanje (budući da postoji analiza tekstova iz dnevnih novina)</p> <p>Građansko vaspitanje (demokratski principi, sloboda govora, tolerancija)</p>
<p>4.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - je sposoban/na da sam/a izabere teme i adekvatno ih obradi - poznaje karakteristike publicističkog stila - zna da pripremi i napiše neku od vrsta publicističkog stila - zna da napiše zapisnik 	<p>4.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pišu po izboru publicističke tekstove - analiziraju primjere iz novina - pišu zapisnike (improvizuju na primjerima) - improvizuju radio - vijesti 	<p>4.1.</p> <p>Pismeno izražavanje</p> <ul style="list-style-type: none"> - publicistički stil vrste: vijest, podsjetnik - zapisnik 	
<p>4.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - govorno nastupa i jača sigurnost prilikom nastupa - je sposoban/na da argumentuje stavove - zna da polemisiše i pri tome uvažava sagovornika - konstantno vodi računa o jezičkoj pravilnosti i razumljivosti 	<p>4.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pripremaju govorne nastupe na razne teme, govorno nastupaju - vode računa o jasnosti, razumljivosti - polemišu na određene teme 	<p>4.2.</p> <p>Usmeno izražavanje</p> <ul style="list-style-type: none"> - govorni nastupi 	
<p>5.</p> <ul style="list-style-type: none"> - je sposoban/na da pravilno upotrebljava interpunkcijske i pravopisne znake 	<p>5.</p> <ul style="list-style-type: none"> - rade pravopisne vježbe, upotrebljavaju znake, ispravljaju greške - vježbaju i ostala pravopisna pravila 	<p>5.</p> <p>Pravopis</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interpunkcijski i pravopisni znaci 	

IV razred**Teme: Književnost II polovine XX vijeka, postmodernizam**

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
Učenik/ca treba da:	Učenici/e:	1. Metodologija proučavanja književnosti.	
1.1. - vrednuje književno djelo	1.1. - izražajno kazuju pjesme - traže muzičku podlogu - traže paralelu sa poznatim književnim tekstovima i životnim situacijama - prosuđuju o saznajnim i estetskim dometima pjesme	1.1. - V. Popa: »Kora« (izbor)	1.1. Muzička umjetnost Likovna umjetnost (apstrakcija)
1.2. - na različite načine čita i razumije književni tekst - zna da upotrijebi znanja o lirici na novim primjerima	1.2. - u grupama rade koristeći različite oblike pristupa	1.2. - D. Kiš: »Grobница za Borisa Davidoviča« (odlomak)	1.2. Istorija Sociologija
1.3. - otkrije smisao djela na osnovu analize kompozicionih rješenja			1.3. Istorija
1.4. -objasni korišćenje činjenica iz istorije pri konstruisanju priče			
2.1. - razumije i vrednuje konvencije lirske pjesme - uoči zavičajne uticaje u modernoj lirici	2.1. - izražajno čitaju - traže književne paralele, muzičku i likovnu podlogu - rade u grupama na istraživačkim zadacima	2.1. Lirika - D.Maksimović: »Tražim pomilovanje« (odlomak) - R. Zogović: »Instrukcija maslini«	2.1. Muzička umjetnost Likovna umjetnost

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
2.2. - izloži principe uspjele priče			2.2. Psihologija Filozofija
3.1. - koristi različite modele tumačenja	3.1. - komentarišu svoj doživlja djela i povezuju ga sa znanjima iz istorije - nastoje da je objasne i povežu sa smislom djela - rade u grupama tražeći elemente mitova i arhetipove - gledaju film: „Lelejska gora“ - govore na zadate teme 3.2. - komentarišu moderna svojstva romana - u manjim grupama analiziraju simboliku junaka	3. Moderni roman 3.1 . - M.Lalić: » <i>Lelejska gora</i> « (odlomak) - Z. Hodžić (po izboru)	3.1. Istorija Sociologija Filozofija

IV razred – obavezni sadržaji**Tema: NASTAVA JEZIKA – 1. Sintaksa 2. Kultura izražavanja 3. Pravopis**

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <p>1.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznaje padežne oblike i pravilno ih upotrebljava u govoru i pisanju - prepoznaje predložko-padežne konstrukcije - pravilno ih koristi - je sposoban/na da samostalno koriguje tekst <p>1.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznaje osnovna pravila kongruencije - poznaje semantičku i gramatičku kongruenciju - se pravilno izražava <p>1.3.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna šta je zavisna, a šta nezavisna rečenica 	<p>Učenici/e :</p> <p>1.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - na datim primjerima ili tekstu prepoznaju padežne oblike, određuju značenje i funkciju - za određene oblike traže sinonime - izražavaju misao na različite načine - uočavaju nepravilno upotrijebljen padež u tekstu - prepoznaju na pripremljenim tekstovima nepravilne konstrukcije (tipa: u prilog nečega, svirati gitaru l sl.) - analiziraju primjere - objašnjavaju - daju primjere <p>1.3.</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepoznaju na tekstu tip rečenice - preoblikuju rečenice (od zavisne stvaraju više rečenica i obrnuto); određuju tip rečenice koju su stvorili/e 	<p>1.</p> <p>Sintaksa</p> <p>1.1.</p> <p>Padežni sistem</p> <ul style="list-style-type: none"> - osnovni pojmovi <p>1.2.</p> <p>Kongruencija</p> <ul style="list-style-type: none"> - gramatička - semantička <p>1.3.</p> <p>Zavisna i nezavisna rečenica</p> <ul style="list-style-type: none"> - osnovni pojmovi 	<p>1.</p> <p>Strani jezici (sintaksa)</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>2.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznaje i prepoznaje funkcionalne stilove - zna da piše pojedine oblike administrativnog stila (molba, žalba, poslovno pismo, oglas prijava na konkurs) - razlikuje formalno od neformalnog obraćanja u pisanju i zna da primijeni pravopisnu normu - umije da napiše kraći esej 	<p>2.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - vježbaju pisanje formi administrativnog stila (molba, žalba, poslovno pismo, prijava na konkurs, oglas) - prepoznaju zvanične i nezvanične tekstove, uočavaju osobine - analiziraju ustaljenu formu pisanja (kliše); iznose svoje mišljenje - uočavaju birokratske izraze u novinskim tekstovima i drugim medijima, prestilizuju ih - samostalno pišu tekstove po izboru (o nekom problemu/pitanju iz društvenog, naučnog, umjetničkog života) pri tom koriste neki od oblika izražavanja - vježbaju pisanje eseja 	<p>2.</p> <p>Kultura izražavanja</p> <p>2.1</p> <p>Pismeno izražavanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - administrativni stil - zvanični i nezvanični tekstovi – molba, žalba, poslovno pismo, prijava na konkurs, oglas - esej 	
<p>2.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - je u stanju da analizira i vrednuje odslušano - je sposoban/na da govorno nastupa - je sposoban/na da govori o odslušanom, odgledanom, pročitano 	<p>2.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - samostalno govorno nastupaju (kraći govor); - upotrebljavaju podsjetnik i improvizuju - pri govornom nastupu koriste gestikulaciju i mimiku i analiziraju njihov uticaj 	<p>2.2.</p> <p>Usmeno izražavanje</p> <ul style="list-style-type: none"> - kraći govori - podsjetnik 	
<p>3.</p> <ul style="list-style-type: none"> - je siguran/na u svoje poznavanje pravopisne norme - uspješno primjenjuje pravopisna pravila 	<p>3.</p> <ul style="list-style-type: none"> - rade pravopisne vježbe, ispravljaju greške iz svih nivoa jezičke strukture - objašnjavaju pravopisna pravila - utvrđuju svoja znanja 	<p>3.</p> <p>Pravopis (sva pravopisna pravila)</p>	

5. DIDAKTIČKA PREPORUKE

OPŠTE PREPORUKE

Tokom školske godine učenici/e rade **dva pismena zadatka**. Učenici/e rade zadatke jedan školski čas. Ispravak se radi jedan školski čas.

Učenik/ca radi jedan **domaći zadatak** vezan za djelo ili autora/ku po njegovom/nom izboru.

Učenik/ca u toku godine odabira i zna da izražajno napamet kazuje jedan odabrani kratki književni tekst (pjesmu ili prozni odlomak).

NASTAVA JEZIKA

Izučavanje jezika je povezano sa iskustvom učenika/ca i znanjem iz osnovne škole i ono je više nadogradnja i utemeljivanje znanja kao i nastavak sticanja funkcionalne pismenosti.

S obzirom na to da se izučavanje vrši (u većem procentu) na neumjetničkim tekstovima, učenici/e uz pomoć i sugestije nastavnika/ca pretražuju na Internetu, medijima (TV, radio, časopisi...) i nalaze adekvatne tekstove za određene operativne ciljeve i aktivnosti.

Tekstovi moraju biti aktuelni, moraju pratiti njihova interesovanja. Iz razreda u razred njihova samostalnost u odabiru je veća.

- Uzrastu su prilagodjene i tehnike pisanja.
- Preporučuje se da i teme za pismene zadatke prate uzrast i interesovanja učenika/ca. (Interesantno bi bilo dati iste teme u I i IV razredu i pratiti sazrijevanje učenika/ca i razvoj funkcionalne pismenosti).
- Preporučuje se češće kontrolisanje putem testova (sa i bez ocjenjivanja) da bi učenici/e korigovali/e svoje greške i vrednovali/e svoj rad.
- Rad sa diktafonima, grafolijama, filmovima radi efikasnosti treba primjenjivati kada je god to moguće.
- Tekstovi moraju biti različite informacione vrijednosti i stila; jedan tekst može poslužiti za više operativnih ciljeva (govorne vježbe, pravopisna i gramatička pravila itd).
- Jedna aktivnost za jedan operativni cilj ne mora biti i jedina, kao što ne mora biti vezana isključivo i samo za jedan operativni cilj.
- Podsticati rad u paru ili manjim grupama.
- Jednom ili dva puta godišnje omogućiti učenicima/ama da sami/e kreiraju čas (sa određenom nastavnom jedinicom).
- Sve četiri aktivnosti (pisanje, slušanje, čitanje i govor) zastupljene su ravnopravno i većinom istovremeno.

Jezik se izučava sistematski, a jezička pravilnost se kontroliše u svakom razredu i o njoj se intenzivno vodi računa.

NASTAVA KNJIŽEVNOSTI

U okviru nastave književnosti razvijati saradnju među učenicima/ama, planski podsticati timski rad, traženje izvora, traženje alternativnih rješenja, inventivnu upotrebu materijala i vrednovanje rezultata.

Uvježbavaju se slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Nastavnik/ca provjerava da li učenik/ca razumije tekst koji sluša/čita. Sve kraće tekstove čitati na času pod kontrolom i sa uputstvima nastavnika/ce; raditi u manjim grupama na istraživačkim zadacima.

Nema podjele na časove analize i ponavljanja, već su kombinovani sa naglaskom na metodama aktivne nastave. Organizovati i rad u biblioteci kao način da se pobude interesovanje za knjigu i svijest o mogućem bogatstvu znanja. Valjalo bi da učenici/e umiju da prirede tekst na računaru.

Dakle, korišćenje rječnika, enciklopedija, Interneta – naprosto su imperativ nastave, budući da suština informatičke civilizacije, kojoj ne možemo a da ne pripadamo, počiva na saznanju *gdje* su informacije, a ne na njihovom memorisanju.

Opšti cilj nastave književnosti i jezika je razvoj ličnosti učenika/ce, razvoj sposobnosti za društveni život i svrsishodno djelovanje, odnosno za aktivan život u demokratskom društvu koje se neprestano razvija.

6. KORELACIJA MEĐU PREDMETIMA

Korelacije među predmetima su date u tabelama.

7. STANDARDI ZNANJA

MINIMALNI STANDARDI – NASTAVA JEZIKA

1. Učenik/ca iz gramatike treba da zna:

- glasovne promjene i njihovu pravilnu upotrebu u govoru i pisanju
- da pravilno akcentuje (kvantitet i mjesto akcenta)
- vrste riječi i njihove osobine (gramatičke kategorije i sintaksičke funkcije)
- da ih mijenja (deklinacija, konjugacija, komparacija)
- da ih pravilno upotrebljava u govoru / pisanju

2. Poznavanje pravopisa:

- da upotrijebi veliko slovo u pisanju
- da piše skraćenice
- da pravilno piše ijekavicu
- da pravilno rastavlja i sastavlja riječi u pisanju
- da rastavlja riječi na kraju reda
- da koristi interpunkciju i pravopisne znake gdje je potrebno

3. Kultura čitanja, pisanja, slušanja i govora:

- da primijeni gramatička i pravopisna pravila
- da jasno, razumljivo i pravilno govori i piše

3.1. Slušanje i govor

Učenik/ca:

- razumije pročitano (odslušano, odgledano)
- umije da ponovi, prepriča sadržinu
- može da odgovori na pitanja vezana za sadržinu (zapaža detalje)
- umije da ispriča događaj
- umije izražajno da govori
- umije da rezimira
- sposoban/na je da razgovara, polemíše

3.2. Čitanje

Učenik/ca:

- umije da čita pravilno, tečno i izražajno
- razumije pročitano

3.3. Pisanje

Učenik/ca:

- zna samostalno da napiše sastav
- zna da napiše rezime
- zna da piše bilješke, podsjetnik, zapisnik

STANDARDI: NASTAVA KNJIŽEVNOSTI**Opšti standardi:**

- Učenici/e su u stanju da odslušaju, pročitaju i interpretiraju odabrane književne tekstove od antike do kraja XX vijeka.
- Nakon čitanja teksta u stanju su da izraze svoj doživljaj: osjećanja, predstave, mišljenja i saznanja.
- Nastavu književnosti u stanju su da dovedu u vezu sa sopstvenim iskustvima i znanjima iz drugih oblasti.
- Učenici/e su sposobni/e da pripreme i kazuju ono što su pripremili/e (o svom doživljaju, o pročitanoj djelu, da komentarišu djelo, da načine književnu paralelu).
- Sposobnost doživljavanja lijepe književnosti učenici/e dokazuju i izražajnim kazivanjem i kazivanjem napamet kraćih literarnih oblika.
- U stanju su da napišu pismeni sastav o pročitanoj djelu, da tekst parafraziraju, prepričaju, prikažu, analiziraju i vrednuju.
- Učenici/e su sposobni/e da napišu tekst u kojem prikazuju junaka, određeni problem, izvještaj o domaćem čitanju, interpretaciju, esej i, izuzetno, da sami stvaralački pišu.
- Poznaju književne epohe i pravce, mogu da ih porede.

8. NAČINI PROVJERAVANJA ZNANJA I OCJENJIVANJA

Provjera znanja i ocjenjivanje omogućavaju praćenje individualnog razvoja učenika/ca i pospješuju njegovu/njenu motivaciju za dalji rad i usavršavanje.

Provjeravanje znanja može biti dijagnostičko, redovno i konačno.

Dijagnostičko provjeravanje koristi se na početku školske godine kako bi se provjerio nivo stečenih znanja i usmjerio nastavni proces ka njihovom što boljem iskorišćavanju i nadgradnji. Ono se može koristiti i u toku školske godine kao provjera uspješnosti metoda i oblika rada. Na taj način dijagnostičko provjeravanje omogućava korekciju metoda rada i usmjerava planiranje oblika rada. Zahvaljujući njemu i učenici/e i nastavnik/ca stižu uvid u svoj dotadašnji rad.

Rezultate dijagnostičkog rada treba analizirati u odjeljenju i sa svakim učenikom/com posebno, ukoliko je to neophodno. Oni/e ne bi trebalo da se brojčano ocjenjuju, odnosno ukoliko se nastavnik/ca opredijeli da te rezultate brojčano vrednuje, oni ne bi trebalo da se upisuju u dnevnik kao ocjena, već da budu korektivna smjernica za dalji rad, a nastavnik/ca ih može imati u vidu u »dosijeu« kompletanog rada učenika/ca.

Redovna provjera znanja prati uspješnost i napredovanje tokom cijele godine. Učenik/ca treba da bude upoznat sa kriterijumima na osnovu kojih se vrednuje znanje, mora da ima potrebna uputstva, a vrednovanje treba da ima prevashodno stimulativni karakter ocjenjujući znanje učenika/ca, a ne njegovo/no neznanje.

Redovno provjeravanje može biti pismeno i usmeno. Pitanja mogu biti otvorenog (produktivne vještine), poluotvorenog i zatvorenog tipa (receptivne vještine).

Za praćenje napredovanja i provjeru znanja mogu se koristiti neformalni testovi poslije svake obrađene oblasti. Oni moraju biti jasni, usko povezani sa pređenim sadržajem i zasnovani na tipovima zadataka i metodama koje su praktikovane na času.

Svaki/a učenik/ca bi, dakle, trebalo da ima svoj »karton« u kojem bi se unosili rezultati svih provjera – numerički i opisni. Na taj način bi se omogućilo svestranije i svrsishodnije praćenje znanja i stečenih vještina učenika/ca i planirali posebni oblici rada i pomoći ukoliko je potrebno.

Konačno provjeravanje koristi se da bi se utvrdilo konačno znanje i sposobnost učenika/ca na kraju školske godine ili na kraju višegodišnjeg perioda. Provjerava se razumijevanja slušanog i čitanog teksta i produktivnih vještina: govor i pisanje.

Ocjenjuju se:

- pismeni i domaći zadaci (četiri školska zadatka i jedan domaći)
- govorni nastupi (jedan govorni nastup je obavezan)
- znanja i vještine u okviru grupnog rada

Ocjenjivanje učenika/ca slijedilo bi taksonomske stepene na osnovu Blumove klasifikacije (prepoznavanje, razumijevanje, upotreba, analiza, sinteza, vrednovanje). Suština je u upotrebljivosti znanja i njegovom kreativnom korišćenju.

9. RESURSI ZA REALIZACIJU NASTAVE

Materijalni uslovi podrazumijevaju kvalitetne učionice, kabinet, medijateke, biblioteku, sredstva za obuku nastavnika/ca.

9.1. Materijalni uslovi, standardi i normativi:

Obavezna oprema i učila su: TV, muzička linija, grafoskop, umreženi računar i softverska podrška. Organizacioni zahtjevi tiču se izvođenja izleta, ekskurzija, gledanja pozorišnih predstava. Udžbenici i metodički priručnici.

9.2. Okvirni spisak literature i drugih izvora:

Podrazumijeva sa sva tradicionalna pedagoško-metodička literatura.

Ostala literatura:

Teorijsko-metodološka i ostala literatura koja je poslužila u okviru pristupa nastavi jezika i književnosti:

(U pitanju je mogući izbor koji svaki nastavnik/ca nadograđuje ili mijenja shodno sopstvenom izboru i opredjeljenju za način na koji će ostvariti postavljene operativne ciljeve.)

1. Marinković, Simeon: *Metodika kreativne nastave srpskog jezika i književnosti*, Kreativni centar, Beograd, 1995.
2. *Rečnik književnih termina*, Nolit, Beograd, 1985.
3. Kristal, Dejvid: *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*, Nolit, Beograd, 1985.
4. Kristal, Dejvid, *Kembrička enciklopedija jezika*, Nolit, Beograd
5. Bugarski, Ranko: *Uvod u opštu lingvistiku*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1995. (III izdanje)
6. Bugarski, Ranko: *Jezik od mira do rata*, Slovoğraf, Beograd, 1995.
7. Stanojčić Živojin, Popović Ljubomir: *Gramatika srpskog jezika*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1997, V izdanje
8. Stevanović, Mihailo: *Savremeni srpskohrvatski jezik 1 i 2*, Naučna knjiga, Beograd, 1975, III izdanje
9. Nikolić Ljiljana, Stanojčić Živojin, Klikovac Duška: *Jezik i jezička kultura 1*, Stručna knjiga, Beograd, 1998. (IV izdanje)
10. Nikolić Ljiljana, Stanojčić Živojin, Klikovac Duška: *Jezik i jezička kultura 2*, Stručna knjiga, Beograd, 1997. (II izdanje)
11. Šipka, Milan: *Priče o riječima*, Svjetlost, Sarajevo, 1984. (VIII izdanje)
12. Ivić, Milka: *O Vukovom i vukovskom jeziku*, Čigoja, Beograd, 1997. (II izdanje)
13. Selimović, Meša: *Za i protiv Vuka*, 1967.
14. *Rečnik srpskohrvatskog književnog jezika*, Matica srpska, Novi Sad
15. Karadžić, Vuk: *Srpski rječnik*
16. Miočinović, Mirjana: *Moderna teorija drame*, "Nolit", Beograd, 1981.
17. Kajzer: *Jezičko književno djelo*, "Književna misao", Beograd, 1973.
18. *Nova kritika*, "Prosveta", Beograd, 1973.
19. Meletinski, E.M.: *Poetika mita*, "Nolit", Beograd, S.A.
20. Petković, Novica: *Od formalizma ka semiotici*, BIGZ, Beograd 1984.
21. Sosir, Ferdinand: *Opšta lingvistika*, Nolit, Beograd, 1977.
22. Šklovski, Viktor: *Energija zablude*, "Prosveta", Beograd 1981.
23. Šklovski, Viktor: *Građa i stil u Tolstojevom romanu 'Rat i mir'*, "Nolit", Beograd, 1984.
24. *Teorija filma*, priredio Dušan Stojanović, Nolit, Beograd, 1978.
25. Turković, Hrvoje, *Razumijevanje filma*, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1988.
26. Uspenski, Boris: *Poetika kompozicije Semiotika ikone*, "Nolit", Beograd, 1979.
27. Velek, Rene; Voren, Ostin: *Teorija književnosti*, Nolit, Beograd, 1974.

10. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA/CA I STRUČNIH SARADNIKA/CA

Nastavu službenog jezika i književnosti mogu izvoditi nastavnici/e koji su završili/e studije književnosti i jezika, jezika i književnosti, uporedne (komparativne) književnosti i opšte književnosti i teorije književnosti na filološkim i filozofskim fakultetima u Crnoj Gori, Srbiji, Hrvatskoj i BiH, ili ukoliko posjeduju komplementarne diplome sa drugih univerziteta iz okruženja, uz prethodno nostrifikovanje od strane nadležnih službi.

Katalog znanja - predmetni program **SLUŽBENI JEZIK KAO NEMATERNJI za III, i IV razred srednje stručne škole** prilagodila je Komisija u sastavu:

Rok Đoljaj, predsjednik
Božena Jelušić, član
Dajana Ševaljević, član
Blaga Žurić, član
Zoja Bojanić, član

